Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

ЗАМАН

Геуюрге кюн, тотурну ал айы (март), 21, 2023 жыл

№ 32 (21233)

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ ВРЕМЯ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КЪАРАУ

Район больницалагъа жарарыкъ улоула

КъМР-ни Башчысы Казбек Коков республикагъа саулукъ сакълауну биринчи болушлукъ берген бёлюмюню игилендириую программасына кёре алынгган жангы автотранспортха къарагъанды. Алай бла, 9 кёчюрюлючю фельдшер-акушер пункт жиберилгенди. Аланы борчлары – элледе жашагъанлагъа медицина болушлукъ бериудю. Шёндю ала Катастрофаланы медицинасыны Къабарты-Малкъар арасындадыла.

Газель NEXT тюрлю автомобильде диспансеризация бардырыргъа, биринчи медицина эмда санитар болушлукъ этерге онгла бардыла, ала керекли оборудование бла жалчытылынгандыла.

КъМР-ни саулукъ сакълау министри Рустам Калибатов кёчюрюлючю фельдшер-акушер пунктланы адамланы саулукъларын арбаздан арбазгъа барып тинтиуде хайырланыргъа, неда аланы болушлукълары бла эл мюлк предприятиялагъа барып, алада ишлегенлеге медицина къараула бардырыргъа боллукъду.

Жангы автотранспорт район больницалагъа ётдюрюллюкдюле, ала узакъ эллеге да жетип, ишлерин бардырырча.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

КЕНГЕШ

Баш борч – экономиканы тирилтиу

Республиканы Правительствосуну Председатели Мусукланы Алий кезиулю кенгешин бардыргъанды. Аны ишине министерстволаны бла ведомстволаны эмда къырал службаланы башчылары эм келечилери къатышхандыла. Бу жол сюзюуде онтёрт бегимни эмда буйрукъну проектлери бар эди.

Социал туризм бёлюмде жумушла жалчытханда этилген къоранчланы бир кесегин республиканы бюджетинден субсидияла берип жабыуну юсюнден КъМР-ни курортла эмда туризм министрини къуллугъун толтургъан **Шауаланы Ислам** билдиргенди. Ол айтханыча, КъМР-ни Правительствосуну быйтыр 31 январьдан бегимине аны бла байламлы тюрлениуле киймириледиле: анда конкурс айырылагъа къатышыргъа умут этгенлеге излемле тюрленедиле. Дагъыда быйтыр бу программагъа къатышханла министерствогъа оюмларын билдирип тургъандыла. Алада уа быллай жумушла берилирге боллукъ сабийлени жыл санларын (14-дан 16-ге дери) кётюрюрге, дагъыда ары къыйын жашау болумлагъа тюшген юйюрледен сабийлени да къошаргъа чакъыра эдиле. Шауаланы Ислам кёргюзтген проектде аны юсюнден да айтылады. Дагъыда бу программагъа асламыракъ предприниматель эмда предприятия бла организация къатышырча да этилгенди. Саулай айтханда, быйтыр аны хайырындан экскурсиялагъа 230-дан аслам (акъылбалыкъ болмагъан, ёксюз, ата-анасыз къалгъан) сабий къатышханды.

Промышленность, энергетика эм сатыу-алыу министр **Шамиль Ахубеков**, Къабарты-Малкъарны Гарантияла берген фондун республиканы бюджетинден субсидияла бла онгдуруу къалай боллугъун туура этгенди. Ол кеси да аны промышленность предприятиялагъа этген къоранчларын жалчытыр хыйсап бла. Ахча, ол санда, федерал бюджетден да бёлюнюрюкдю.

«Эл мюлкню айнытыу эмда эл мюлк продукция, сырьё эмда аш-азыкъ рынокланы тийишдириу» республикалы программа КъМР-ни 2023-2025 жыллагъа бюджетлерине келиширча этилгенди. Аны юсюнден эл мюлк министр **Хасан Сижажев** къысха айтханды. Дагъыда КъМР-ни Правительствосу эм РФ-ни Эл мюлк министерствосу этген келишимде белгиленген талай кёрюмдюню ол программагъа къошхандыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Мадар

Шёндюгюлю излемлеге келиширикди

Жууукъ заманда «КъМР-де Билим бериую айнытыу» регион программагъа кёре Элбрусну школуна тынгылы ремонт этилликди. Ол 1977 жылда ишленгенди, андан бери анга тийишли халда къаралмагъанды.

– Ишлени кезиуюнде эки жюз бла жарым окъуучугъа ишленгген билим бериу учреждениянны мурдорундан башлап юй башына дери жангыртырыкъдыла. Ичинде да танг кесек жумуш тамамланыллыкъды. Ол санда ток тартыллыкъды, сюртюу-боёу эм башха ишле этилликдиле. Къоркъуусузлукъну жалчытыугъа да аслам эс буруллукъду. Мектепни мюлк-техника онгу, китап эм методика фонду да игилендирилликдиле.

Эсге сала айтсакъ, быйыл Элбрус районда тынгылы ремонт Тырныауузну, Быллымны, Нейтринону орта школларына да этилликди.

Бизни корр.

Аскерчи жерлешлерибизге – танг себеплик

Битеуроссей халкъ фронтну (ОНФ) Къабарты-Малкъарда бёлюмюню келечилери, энчи аскер операция (СВО) бардырылгъан тийреде аскер къуллукъларын толтура тургъан жерлешлерибизге кезиулю болушлукъ этгенديле. Бу жол ала алтмыш комплект юс кийим эмда ичлерине кирип жукъларгъа жараулу 40 машок жибергендиле. Аланы сатып алыргъа ахчаны уа кёп болмай телемарафон бардырып жыйгъандыла.

Озгъан айны ахыр кюнлеринде «Халкъ фронт. Хар нени да хорламгъа!» деген башламчылыкъны чеклеринде, аллай жерлешлерибизге себеплик этер хыйсап бла жандауурлукъ марафон бардырылгъан эди. «1 КБР» каналны тюзюнлей эфиринде жаланда тёрт сагъатны ичинде 300 мингден аслам сом жыйылгъанды. Анга уа, Запорожье областьда къуллукъ этген аскерчилени тилеклерине къулакъ салып, тюрлю-тюрлю юс кийимле сатып алгъандыла: бирлери – къыш сууукълада, башхалары уа жылыракъ кюнледе киерге жараулу. Дагъыда уллу кёллю болмагъан гражданла ОНФ-ни регионда штабына жюз пара жюн чындай келтиргендиле. Акъ-Сууучу тишрыу **Атаккуланы Людмила** уа ала бла бирге къагъытда кесини юсюнден бираз жазып, жашлагъа кийик салукъ эмда юйлерине терк къайтырларын тежегенди. Быллай, жюрекден чыкъгъан, жылы эмда ыразылыкъ сёзле адамны кёлюн кётюредиле, аскер ючю да бередиле, деп ышанадыла жамауатны келечилери.

«СВО-да къуллукъ этген аскерчиле бла байламлыкъ жюрютгенлей турабыз. Письмола, открыткала, тежеуле алсала ала бек къууанадыла, туугъан жерлерин эсге тюшюредиле, анда не зат ючюн кюрешгенлерине да тюшюнедиле. Бу жол ары жиберген жюгюбюзде юс эмда аякъ кийимле, сагъынылгъан машокла, чындайла бар эдиле. Аскерчилерибиз аланы жаратырла, ишлери женгилирек болур деп ышанабыз», – дегенди ОНФ-ни регионда штабыны келечиси **Байсыланы Темиржан**.

Ол дагъыда гуманитар болушлукъ жыйыу тохтамагъанын эсге салгъанды. ОНФ-ни сагъынылгъан проектине ким сюйсе да къатышырыгъа эркинди. Ахча мобилизациягъа чакъырылгъанлагъа эмда аскерчилеге себепликге къоратыллыкъды.

УЛЬБАШЛАНЫ Мурат.

Жазылыу-2023

Газетни алыр амал барды

Хурметли жамауат!

Сиз бир тюрлю сылтау бла «Заманнга» жазылмай къалгъан эсегиз, ана тилде чыкъгъан жангыз газетибизни биринчи апрельден алып башларгъа онг барды. Аны ючюн, почтагъа барып, жазылыуну жыйырма бешинчи мартха дери жарашдырыргъа керекди. Изданиягъа интернетде бу адрес бла жазылыргъа да боллукъду: **https://podpiska.pochta.ru/press/**

Юч айгъа жазылыуну багъасы 400 сом 86 капекди.

БИЗНИ ИНДЕКСИБИЗ – П 5893

ЖЫЙЫЛЫУ

Сёз жетишимлени, тамамланырыкъ жумушланы юсюнден баргъанды

Озгъан ыйыкъда КъМР-ни Спорт министерствосуну коллегиясы ётгенди. Анда сёз болдургъан жетишимлени бла тамамланырыкъ жумушланы юслеринден баргъанды, келир жылгъа да борчла салынгъандыла.

Жыйылыугъа ведомствону башчысы **Ислам Хасанов**, КъМР-ни Парламентини Спорт эм туризм комитетини башчысы **Арсен Барагунов**, «Олимпиада совети» битеуроссей жамауат биригиую Къабарты-Малкъарда бёлюмюню таматасы **Александр Заруцкий**, муниципал къуралыуланы келечилери, тренерле да къатышхандыла.

Министерствону 2022 жылда ишини юсюнден доклад бла министрни орунбасары **Аналаны Аслан** сёлешгенди. Ол айтханнга кёре, саулукълу жашау бардырыугъа эм бийик жетишимлени спортуна республикада энчи эс бёлюнеди. Жаш тёлюню юйретиуде ол бек магъаналыды дегенди ол.

Аслан Хусеевич 2022 жыл россейли спортчулагъа къыйын кезиу болгъанын эсгертгенди. «Ахыр Къыш Олимпиададан башлап, бизни спортчуланы, допингде терслеп, майдалларын бермей турадыла.

– Андан тышында да Паралимпиадагъа къатышырыкъ россейли эм белоруслу спортчуланы да базаладан къыстап, кючлерин кёргюзтюрге къоймагъанлары уа тарыхда тюбемеген къужур иш болгъанды», – дегенди Ана улу.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Ржев ючюн сермешни 80-жыллыгъына 2 бет

Уллу Ата журт урушда Ржевни эркинлиги ючюн сермеш 14 айны баргъанды эмда къазауатны кезиуюнде эм къанлыгъа саналады. Тарыхчыла анга «Ржев мясорубка» деп атагъандыла.

Кишиликни бла чыдамлылыкъны кёргюзтген къазауат

Малкъар халкъны Жангырыууну кюнюне 3 бет

Илму ишлери бюгюн да магъаналылыкъларын тас этмегендиле

Республикада культурологиядан биринчи доктор, белгили кесаматчы Орусбийланы Фатима жашаудан кеттенли он жылдан атлагъанды. Жазгъан ишлери бла ол маданият хазнабызгъа тийишли юлюш къошханды, ала барысы да бийик профессионал даражада жазылгъандыла.

Биз биргебиз 4 бет

Бу кюнледе Искусстволаны Шимал-Кавказ къырал институтунда (СКТИИ) кишиликни дерси ётгенди. Аны КъМР-ни регионда «Патриот» эм «Аскер къарындашлыкъ» жамауат организацияла къурагъандыла.

Насийхат сёзле, шарт юлгюле

Баш борч – экономиканы тирилтиу

Ахыры.
Аллы 1-чи бетдеди.

Муниципалитетледе жол мюлк сферада быйыл этиллик ишлеге неллай бир ачча къоратыллыгъыны юсюнден транспорт эмда жол мюлк министр **Аслан Дышеков** айтханды. «Тийишли комиссия муниципалитетлени заявкаларына къарагъанды, аланы дурус кёргенди. Анга кёре субсидия берилликлери тизмесине ма была киргендиле: Нальчик, Прохладный, Майский, Бахсан, Терек, Нарткъала, Тырныауз, Атажукино, Исламей, Псыхурей, Псынадаха, Залукодес, Аргудан, Плановское, Малакановское, Урван, Зёздный эм Огъары Малкъар. Барына да 475 миллион сом берилликди», – дегенди министр.

Энтта да бир бегимни проектинде «КъМР-де терроризмни эмда экстремизмни профилактикасы» къырал программагъа тюрлениуле кийириую юсюнден айтыла эди. Аны миллетлени ишлери эмда жамауат проектле жаны бла министр **Анзор Курашинов** кёргюзтген. Ол да республиканы 2023-2025 жыллагъа бюджетине келиширча эмда терроризмни бла экстремизмни профилактикасы сферада эм магъаналы жумушланы жалчытыуну эсге алып этилгенди, дегенди.

КъМР-ни урунуу эмда социал къоруулау министри **Асанланы Алим** сауутланы, чачдырыучу затланы, эмда алагъа кереклени кеслери эркинликлери бла къралгъа бергенлени онгдуруну юсюнден кысысха айтханды. Бу жол бюджетден он минг сом бёлюрге оноу этилгенди. Ол дагъыда къыйын жашау болумлагъа тюшгенлени онгдуруу жаны бла эки проектни туура этгенди, «Доступная среда» программаны талай кёрюмдюсю тюрлендирилгенин, ол кеси да бюджетге келиширигин билдиргенди.

Жарыкъландырыу эмда илму министр **Анзор Езаов** кёргюзтген проектде «КъМР-де билим бериую айнытыу» программагъа тюрлениуле кийириую юсюнден айтыла эди. Ол да 2023-2025 жыллагъа бюджетге келширикди. Аны быйылгы кесегинде талай кёрюмдюсю жангыдан тохташдырылгъанды, келир эки жылныкъыла да аз тюрлендирилгендиле. Министр элледе билим бериу организациялада физкультура эмда спорт бла кюреширге онгла къураргъа деп республиканы бюджетинден субсидияла бериу жорукъланы юсюнден сагъынгъанды, ачханы мюлк-техника базаны жангыртыугъа эмда талай башха жумушлагъа къоратыргъа боллугъун да билдиргенди.

Бу министерствону энтта да бир проекти уа КъМР-де патриотлукъ маталлы билим бериу организациялада къошакъ жерле къурау бла байламлы эди. «Хар сабийни да жетишими» деген федерал проектни чеклеринде, ол жумушну тамамларгъа деп къыралны бюджетинден республикагъа ачха берилгенди. Анзор Езаов билдиргенича, РФ-ни Президентини буйругъуна тийишлиликде, кёшакъ программа бла окъугъан сабийлени (5-18 жыллыкъла) санын 2030 жылгъа 80 процентге жетдирирге керекди. Озгъан жылны эсеплерине кёре бизни республикада ол кёрюмдю 71,7 процент болгъанды, быйылны ахырына уа 73,4 процентге жетерге ушайды. Сагъынылгъан проектни хайырындан аллай билим энтта да 728 сабийге берилликди. Ол къырал берген субсидиягъа уа (4,4 миллиондан аз аслам сом) мебель эмда башха затла сатып алынгъандыла. Энди уа онбеш ишчи жер къураргъа эмда ол педагогланы айлыкъ хакъларын жалчытыргъа керекди. Анга уа бир жылгъа 5,6 миллион сом изленирикди.

Кенгешде дагъыда Цифралы айнытыу эмда Табийгъат байлыкъла эмда экология министерстволаны коллегияларыны къауумларына тюрлениуле кийирилгендиле. Ахырында экономиканы айнытыу министр **Рахайланы Борис** РФ-ни Президентини «Россей Федерацияны экономика жаны бла къоркъуусузлугъун 2030 жылгъа дери жалчытыу стратегиясыны юсюнден» указы Къабарты-Малкъарда къалай толтурулгъаны бла шагъырейлендиргенди. Ол кёп шартла келтиргенди, къайсы бёлюмде не тюрлю ишле эмда жумушла тамамланнганларыны, экономикада къыйын болумланы эмда тыйгъычланы кетериу, жангы амалла излеу жаны бла да не мадар этилгенин билдиргенди. Аны юсюнден **Мусукланы Алий** да билдиргенди оюмун. Былтыр борчланы жетишимли толтурургъа къолдан келгенин белгилегенди ол, мындан ары да тири болургъа, таукел къармашыргъа чакъыргъанды.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Сёз жетишимлени, тамамланырыкъ жумушланы юсюнден баргъанды

Ахыры.
Аллы 1-чи бетдеди.

Ол 2002 жылдан бери бардырылгъан Олимпиада оюнладан башлап бизни спортчуланы допингде терслеп, майдалларын сыйырмагъан заман болмагъанын эсгерте: «Болсада Россейде халкъла аралы эришиуле бийик даражада бардырыладыла. Алагъа бизни спортчуларыбыз бла бирге шуёк къыралланы келечилери да къатышадыла. Федерацияла да борчларын толтура ишлейдиле.

Спортну олимпиада тюрлюлеринден битеуроссей спартакиадаланы белгилерчады. Аны 2024 жылда Парижде ётерик Жай Олимпиада оюнланы программасына кёре бардыргъандыла», – деп чертгенди министрни орунбасары.

Быллай даражалы эришиуледе республиканы келечилерини ахшы кёрюмдюе бла къайтханларын а докладчы энчи белгилегенди. Женгил атлетикада Мария Ласицкене, Александр Добренький, тутушууда Шауаланы Малик, Локияланы Жамболат, Иналбек Шериев, Умарланы Артём, Тимур Бижоев, Марат Кампаров, дзюдочу Мисирланы Исмайыл эм дагъыда башхала жетишимлери бла къууандыргъанларын айтханды.

Докладчы быллай шартла да келтиргенди: бюгюнлюкде Къабарты-Малкъарда 47 спорт школ ишлейди. Алада спортну 38 тюрлюсюнден 27 652 адам жарау этедиле. Онбеш спорт организация «Олимпиада резервни школу» деген атны жюрюте, бийик жетишимле болдургъан спортчуланы хазырлау бла кюрешедиле. Регионда аккредитациясы ётген 44 спорт федерация ишлерин бардырадыла. Аладан 19-су спортну олимпиада тюрлюлеринден хазырлау бла кюрешедиле. Дагъыда федерацияла спорт эмда жарыкъландырыу министерстволагъа физкультураны сабийлени араларында кенг жайыугъа себеплик этгенлей турадыла.

– Былтыр республикада 300-ден артыкъ спорт эришиу бардырылгъанды. Аладан 95-си халкъла аралы, битеуроссей эм регионла аралы даражалыла эдиле. Альпинизмден, Элбрусха чабып чыгъыудан, суу тюбюнде жюзюуден, художестволу гимнастикадан, аскер къол тутушудан эм дагъыда башха эришиуледен Къабарты-Малкъар къонакъбайлыкъ этгенди, – деп эсге салгъанды Аслан Хусейевич.

Ол билдиргеннге кёре, 2018 -2022 жыллада республикалы бюджетден спортха бёлюнген ачханы ёлчеми 16,5 миллион сомдан 35 миллион сомгъа дери ёсгенди. Быйыл аны 40 миллионнга жетдирир мурат барды. Ол шарт бла байламлы, спортчуларыбызны аслам эришиулеге къатышыр онглары болгъанды: 2022 жылда ала халкъла аралы эм битеуроссей даражалы 135 эришиуде кеслерин кёргюзтюп, алчы жерни алгъандыла.

Кемчиликлени юслеринден айта, Аналаны Аслан спортчулагъа разрядланы бла сыйлы атланы бериу бла байламлы халда энчи тохтагъанды.

– Жаш спортчула хорламла болдургъан къадарда, аладан спорт разрядланы къызгъанмазгъа керекбиз. Ол аланы бютюнда бийик жетишимлеге кёллендирлиги хакъды. Аны себепли бу затха энчи эс бёлюгюз, – деп чертгенди ол.

Сакъатлыкълары болгъанланы жашаулары-на да спортну сингдириу жаны бла республикада къаллай мадарла этилгенлерини юсюнден да докладчы тынгылы айтханды. Сёз ючюн, быйылгъа белгиленнген спорт эришиуледен футзалдан Россейни биринчилиги ётеригин айтханды. Ол кулакълары осал эшитгенлени араларында бардырыллыкъды.

Докладны ахырында Ана улу Нальчикде бардырылгъан спорт объектлени къурулушларыны юсюнден да сагъынгъанды. Ала тохташдыргъан лаг бла ётедиле эм хайырланыргъа заманында берилликдиле дегенди.

Кенгешде Бахсан эм Прохладный муниципал районланы спорт жаны бла управлениялары келечилери да сёлешгендиле.

Министр Ислам Хасанов ызы бла сёзню КъМР-ни Парламентини Спорт эм туризм комитетини башчысы Арсен Барагуновха бергенди. Ол айтханнга кёре, министерствогъа эм башха ведомстволу организациялагъа комитет не жаны бла да болушлукъ этергге хазырды.

Ахырында уа 2022 жылда жетишимле болдургъан жаш спортчула саугъаланнгандыла. Аны бардыра, Ислам Хасанов алагъа жангы хорламла тежегенди.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

Сабий китапны ыйыгъы

Жаш окъуучуланы огъурлу байрамы

Тюнене Къырал концерт залда Сабий китапны ыйыгъы байрам халда ачылгъанды. Тюбешиуге КъМР-ни маданият министри Мухадин Кумахов, республикалы, районлу, элли китапханаланы таматалары, ата-анала бла сабийле да къатышхандыла.

Фойеде сабийлеге аталгъан уллу адабият кёрмюч къуралгъан эди. Россейде акъылбалыкъ болмагъанлагъа кёп сейирлик китап басмаланнганды, аланы асламысы тыш къыраллы тиллеге да кёчюрюлгендиле. Андан сора да, кёрмючде Нальчик шахарда Художестволу школну эм Искусстволаны 1-чи номерли школуну сохталарыны суратлары бла да шагъырейленирге онг болгъанды. Алада миллет жомакъланы жигитлери, жерибизни ариулугъу, къыралыбызны тарых бетлери суратланады.

Эм алгъа Мухадин Кумахов эки республикалы эришиуде – «Эм иги окъуучу», «Бюгюн биз устаслагъа махтау салабыз» дегенледе хорлагъанланы саугъалагъанды. Ызы бла министр: «Сизни китапла окъургъа сюйгенигиз бизни бек ёхтемлендиреди. Бу шарт айныгъан, акъыллы тёлю ёсе келгенине шагъатлыкъ этеди. Мындан ары да жол нёгеригиз китап болсун!» – дегенди.

Саугъаланнганланы араларында жаланда школчула угъай, сабий садладан сабийчикле да бар эдиле. Ала да тюбешиуде назмуланы уста окъугъандыла. Байрамгъа келген китапханаланы таматалары бусагъатда фондлары жангы китапладан байыкъланнганларын къуунып чертгендиле.

Жыл сайын бу ыйыкъ бизни республикада бек тири бардырылады, быйыл да аны чегинде жюзден артыкъ иш къуралгъанды. Ачылыуда уа сабийле асыры кёпден Къырал концерт залгъа сыйынмай эдиле, ол а Къабарты-Малкъарда китапха сюймеклик селеймегенин кёргюзтеди.

Эки эришиуде хорлагъанланы саугъалагъандан сора, сабийле жырда, тепсеуде усталыкъларын кёргюзтгендиле. Хар жаш артистни неда ансамбльни номеринден сора урулгъан къызыу къарсла уа жыйылгъанланы жюрек ыразылыкъларыны белгиси эдиле.

Кёп адам къыйын салгъан байрам бек жарыкъ озгъанды. Сабий китапны ыйыгъыны чегинде айны ахырына дери битеу республикалы, районлу эм элли китапханалада кёрмючле, назму окъуула, жазыучула бла тюбешиуле, чыгъармаланы сюзюуле бардырыллыкъдыла.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Ржев ючюн сермешни 80-жыллыгъына

Кишиликни бла чыдамлылыкъны кёргюзтген къазауат

Уллу Ата журт урушда Ржевни эркинлиги ючюн сермеш 14 айны баргъанды эмда къазауатны кезиуюнде эм къанлыгъа саналады. Тарыхчыла анга «Ржев мясорубка» деп атагъандыла. Белгили поэт Александр Твардовский аны жигитлерине «Я убит подо Ржевом...» деген назмусун жоралагъанды.

ТАРЫХЫ

Ржевни эркинлиги ючюн къазауат 1942 жылда 5 январьда башланып 1943 жылда 21 мартда бошалгъанды. Аны кезиуюнде совет аскерлени Запад эм Калининград фронтлары немислилени «Ара» къауумуна къажау тёрт операция бардыргъандыла.

1941 жылда Москваны тийресинде къызыл аскерле гитлерчилени къысыл тебиргендиле. Фашистле къыралны ара шахарындан 300 километрге дери кенгликге къысталадыла. Алай совет аскерчилени къазауатларына къарамай, душманнга Ржевни бла Вязьманы араларына къоруулау ызы къурап, былайдан сау жылны бир жерине тепмей тохтаргъа онглары болгъанды. Ол жерни бла Москваны араларында кенглик жаланда 200 километрге жетгенди.

Душманнга къажау сермешни генерал-полковник Иван Конев башчылыкъ этген Калининград, эмда командующиси армияны генералы Георгий Жуков, болгъан Запад фронтланы, аскерлери бардыргъандыла. Гитлерчилени «Ара» къауумуна таматалыкъны генерал-фельдмаршал фон Клюге этгенди.

Къазауатны кезиуюнде Ржев, аны тийресинде шахарла бла элле толусунлай бузулгъандыла. Операция башланнган кезиуде шахарда 20 минг адам бар эди, ол эркин этилген кезиуде уа жаланда 150 адам сау къалгъандыла. 5,4 мингден аслам юйден къуру 297 бузулмагъанды. Къырал комиссия тохташдыргъаныча, шахаргъа салынгган къоранч 1,5 миллиард сомгъа жетгенди.

Архив шартлагъа тийишлиликде, къазауат баргъан кезиуде 392,5 мингден аслам аскерчи жанларын бергендиле, 768,2 мингден асламы уа жарала алгъандыла.

СССР-ни Баш советини Президиумуну Указы бла Ржев гитлерчи аскерлеге къажау урушда кёргюзтген жигитлиги ючюн Ата журт урушну орденини 1-чи даражасы бла саугъаланнганды. 2007 жылда 8 октябрьде РФ-ни Президенти Ржевге «Аскерчи махтаулукъну шахары» деген сыйлы ат бериую юсюнден Указгъа къол салгъанды.

ТАУЛУ КЪОРУУЛАУЧУ

1942 жылда августда жаяу аскерлени тасхачы взводуну командирини орунбасары тамата сержант **Ахматланы Ханафий** Ржев ючюн къазауатха къатышханды.

Урушха дери быллымчы жаш Нальчикде рабфакга киргенди, аны экинчи курсун бошагъанда уа, аскерге чакъырылады. Анда таулу жашны аскерчи хунерин белгилеп, полкну школуна окъургъа ашырадыла. Алай аны бошаргъа онг болмагъанды – Уллу Ата журт уруш башланады. Ханафийге, биргесине окъугъан курсантлагъа да, кичи сержантны чыны берилип, ала фронтха ашырыладыла.

1941 жылда Ахмат улу Можайскны тийресинде сермеше аягъына жаралы болгъанды. 1942 жылда августда совет аскерле Ржев тийресинде душманны къысып, алгъа барыуну къурагъандыла. Гитлерчиле черекни тийресинде элни эм бийикликни аладыла эмда, тёгеректе от ачып, совет аскерлеге чырмаула къурайдыла. Алайда дзотну жокъ этергге керек эди. Бу къыйын эм жууаплы борчну Ханафий башчылыкъ этген тасхачылагъа бюорадыла.

Аскерчиле черекге жуукълашадыла, шош болуп, тёгеректе-башха къарайдыла. Бу кезиуде терекле артындан гитлерчи чыгъады, ол да черекден ётерча жерни излеп тебирейди. Аны жесирге алып, разведчикледен бири бла штабха ашырадыла. Ызы бла разведчикле черекден ётюп, бийиклигге жуукълашадыла. Алайда уа душманны связистин жесирге алыргъа къолдан келеди.

Дзотну жокъ этиу жумушха башкирли аскерчи Сафар бла Ханафий чыгъадыла. Сюркелип барадыла. Алай жете жетмез аланы душман кёреди. Автоматладан отну къызыу атып баллайдыла, гранатла чачыладыла... Совет аскерчиле гитлерчилени пулемётларын чачдырып, элни къолгъа аладыла.

Буйрукъну жетишимли толтургъаны ючюн Ахматланы Ханафий Къызыл Жулдузну орденине тийишли болгъанды.

Алайда алгъан ауур жараларындан бакъдырыргъа таулу тасхачы Иваново шахаргъа госпитальгъа ашырылады. Аны аягъын эки кере жаргъандыла, алай окъну уа чыгъаралмагъандыла. Анга эки айны бакъгъандыла, битеу бу заманны жюреги аскерчи нёгерлерине тартханлай, тансыкъ болгъанлай тургъанды. Медицина комиссияны ыразылыгъын алып, биягъы фронтха къайтады.

Ахмат улу 30-чу гвардия дивизияны 98-чи гвардия мараучу полкуну атлы разведкасына тюшеди. Аны къауумунда ол Новгород областьны къоруулау сермешлеге къатышханды. 1944 жылда Риганы эркинлиги ючюн къазауат бардыргъанды. Анда кёргюзтген батырлыгъы ючюн Махтаулукъну 3-чю даражалы ордени бла саугъаланнганды. Уллу Ата журт урушну ахырына дери Прибалтикада гитлерчилени Курлянд къауумуна къажау уруш бардыргъанды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Жамауат

Аяулулукъну жорукъларына юйренедиле

«Компетенцияланы федерал арасыны» эксперти Наталья Морозова Къабарты-Малкъардан талай къырал къуллукъчугъа билим бериу курс бардыргъанды. Ючкюнлюк программаны чеклеринде толтурууччу власть органланы келечилери аяулу производствону жорукълары бла шагъырейленнгендиле. Экономиканы айнытыу министерстводан билдиргенлерича, курс «Урунууну къыйматлылыгъы» деген миллет проектни чеклеринде къуралгъанды.

Окъуугъа уа КъМР-ни урунуу эмда социал къоруулау министри Асанланы Алим, экономиканы айнытыу, жарыкъландырыу эмда илму, эл мюлк, финансла министрлени орунбасарлары Ольга Белецкая, Анзор Боракаев, Чеченланы Ислам, Аслан Казанчев эм башха ведомстволаны келечилери къатышхандыла.

Эксперт айтхан затланы кёп тюрлю бёлюмледе предприятиялада хайырланыучудула. Ала офис ишде да къыйматлы боладыла. «Окъуулу кезиуюнде чыгъаргъа боллукъ чурумланы кетерирге юйретебиз, аяулу производствону къайсы жорукъларын хайырланыргъа боллугъун да ангылатабыз», – дегенди Наталья Морозова.

Ольга Белецкая уа: «Бу окъууну кезиуюнде жангы билим алыргъа таукелбиз, аны ишибизде да хайырланып кёрюрге сюебиз. Бир игиси – не зат этерге кереклисин ма мында сынап кёребиз», – деп белгилегенди.

«Урунууну къыйматлылыгъы» деген миллет проектге къатышыргъа, аяулу производствону жорукъларына юйренирге сюйген предприятиялада эмда башчыла Экономиканы айнытыу министерствогъа **8(8662) 40-65-34** номер бла сёлешсинле.

ОМАРЛАНЫ Мурат.

Малкъар халкъны Жангырыууну кюнюне

Илму ишлери бюгюн да магъаналылыкъларын тас этмегендиле

Республикада культурологиядан биринчи доктор, белгили кесаматчы Орусбийланы Фатима жашаудан кетгенли он жылдан атлагъанды. Жазгъан ишлери бла ол маданият хазнабызгъа тийишли юлюш къошханды, «Жанргъа жол», «Къарачай-Малкъар фольклор», «Портретле эм проблемала», «Метафизика колеса». Тюрк культурогенезни соруулары» деген китапланы эм кёп илму ишлени авторуду. Ала барысы да бийик профессионал даражада жазылгъанды. Аланы ичинде «Малкъар литератураны тарыхыны очеркleри» энчи жерни алады.

Белгилен айтырчады, 1986 жылда Орусбийланы къызлары «Совет халкъланы кёп миллетли литературалары» деген академиялы иш хазырланнганда, къарачай- малкъар адабиятны тарыхын жазгъанын. Фатима Анваровна бла дуниясын алышыр жылны аллында этген ушагъыбызда «Метафизика колеса» басмаланнгандан сора Интернетде болгъан даулашланы соргъанын да эсимдеди.

Ол заманда китапны юсюнден Москвада 2008 жылда басмаланнган «Национальный интерес» журналда Наима Нефлябева Фатимагъа битеу да окъуучуланы атларындан жюрек ыразылыгъын билдирген эди. Аны бир айтханын эсге тюшюрюрге сюеме. «Тинтиу иш культурология жаны бла терен жазылгъанды. Ол жангыды, саулай тюрк дунияны тарыхында алгъын халкъ аслamлагъа белгили болмагъан затла да тапханма анда. Кавказны юсюнден чыкъгъан китаплагъа хар заманда да эс бурып къарайма. Алай Фатима Анваровнаны ишин солуууму бир алмай окъуганма. Анда айтылгъан шартла даулашсыздыла».

Белгили москвачы издатель Къоркъмазланы Борис а «метафизиканы» Парижге Халкъла аралы китап кёрмюче элтгенди. Анда да аны магъаналылыгъын чертгендиле. Нек дегенде Аристотельни заманларындан бери Европада тюрклюлени культуралары жахил, кийик, адепсизча кергюзтюлюп тургъанды.

Орусбийланы Фатима уа тюрк дунияны культурасын кёп жыллары ичинде тинтип, аны энчилигин, буруннгулулугъун, магъаналылыгъын да кёп шартла бла белгилегенди. Ол битеу дунияда тийишли даражада болгъанын, Запад бла Восток не заманлада да бир бирлеринден айырмалы, башха маданиятлары, жашау жорукълары да алай болгъанларын чертгенди.

Бахсан ауузу бла Орусбийланы бир бирден айырыгъра онг жокъду, тарых кеси байлагъанды аланы. Халкъны жарыкъландыруда кёп къыйын салгъандыла ол тукъуму келечилери. Фатимины аппасы Чёппе орус-япон урушда кёргюзтген жигитлиги ючюн Георгийни жору бла саугъаланнганды. Власть а аны илишаннга салгъанды. Болсада ол шарт аны юч жашыны жюреклеринде туугъан жерлерине сёмюкликни ёчюлтмегенди, ала Уллу Ата журт урушну кезиуюнде къанларын-жанларын аямай сермешгендиле.

Фатиманы атасын Азиягъа 1936 жылда Ташкент областны «Баяут»

совхозуна кёчюргендиле. Ол анда 1941 жылда туугъанды, атасы уа эки жылдан сора кетгенди урушха. Десант аскерледе къуллукъ этгенди.

Къазауатдан къайтханындан сора иш кёллю таулу жашны терк окъуна эслеп, совхозну бир бёлюмюню таматасы, ызы бла уа тёрт совхозну биригиуюню генеральный директору этедиле. Ол кезиуледе Фатиманы атасы, аны къубултуп, «старшина» деп тургъанды.

– Бизни юйге алыкъа ток тартылмагъан эди да, мен тырман сёзле айтханлай, ол тракторну моторундан гитче электростанциячыкъ этген эди. Сегизжыллыкъ школну бошагъанымлай, орта билим алыр ючюн ол Андижанда юй сатып алгъан эди. Сау къадарында манга не заманда да билеклие этип тургъанды.

Атам бла бирге совхозда ишлеген къуллукъчула чюйютлюе болгъанлары эсимдеди. Баяут элде малкъарлыла, осетинлиле, къарачайлыла, кърым татарлыла жашагъан орамла бар эдиле. Директор этгенлеринден сора бизни эркин юйге кёчюрediле: уллу арбазыбызда гюле, жюзюм да ёсе эдиле, – деп эсгергенди Фатима.

Школдан сора ол Ташкентни къырал университетине, 1960 жылда уа ючюнчю курсдан Дондагъы Ростовну университетине кёчюп, аны эки жылдан тауусканды. Ол кезиуге ол Баку шахардан дюгерли жаш Тимур Абисалов бла юйюр жыргъанды. Ол инженер эди. Алагъа сабийчик тууады. Жаш ата бла ана Москвада аспирантурагъа киредиле – Фатима Горький атлы Битеудуния литература институтха, Тимур а СССР-ни Къурулуш министерствосуну илму-излем институтуна.

О жылла Фатиманы битеу да жашаууна эм игиле эдиле. Музейледе жангы кёрмюче, театрлада премьерала, Литератураны ара юйюнде бардырылгъан ингирле – барысына да заман таба эдиле экиси да. Жарсыугъа, аны эри, жашы да ауруп, жашаудан замансыз кетген эдиле.

Институтда да билимлилиги бла Фатима айырмалы болгъанды. Аны эслемей да къоймагъандыла. Аспирантурада малкъар адабиятда жанрланы къуралыу жолларыны юсюнден кандидат диссертациясын жазып, аны 1968 жылда къоруулагъанды. Жаш алим ол жыл окъуна Къабарты-Малкъар илму-излем институтха келип, анда урунуп тургъанды.

Башында сагъынылгъан тюрк дуниягъа жораланнган китабын жазгъанда, Фатима бу жангы темагъа толусунлай берилген эди, дерге боллукъду. Культура байламлыкъ жаны бла Тюркге барып, анда сегиз ай туруп, архивледе уллу иш тамамлап, ма алай жыйгъан эди материалны китабына.

Фатима Анваровнагъа «Метафизика колеса» китапны жазып не хыйсапдан башлагъан эдигиз, деп соргъанымда, былай жууаплагъан эди: «Жарсыугъа, шендюгю дунияда Европада жашау турмушса аслам эс бурулады. Алай Западны философиясында болгъан хар зат Востокну философиясында да барды. Аны юсюнден Ницше, Гете, Юнг, Гергерде да жазгъандыла. Западны философиясы акъылдан жаратылгъан затды, Востокнукъу уа – практикадан, жерден.

Восток къыраллада жашагъанла жашауну чархы кыйры бурулса да, аны ызындан барадыла. Ала аны башларында къурагъан жорукъларгъа бойсундурургъа бир заманда да кюрешмегендиле, жашаугъа бойсунуп къалгъандыла. Чингизханны, Тамерланны оюмларына кёре, къыралгъа бир адам башчылыкъ этерге керекди. Аллай амал бла жашагъан къыралла бек ючлю болгъандыла. Жер башында эки дуния болгъанын кергюзтеме: Запад бла Восток».

Алим тишириу къарачай-малкъар жомакъланы юслеринде монография да жарашдырыгъан эди. Бу ишде да ол биринчи болгъанды. Андан сора да, ол «Уровни чтения» деген жыйымдыкъда кесамат статьяларын чыгъаргъанды.

Орусбийланы Фатима жашаууна, чыгъармачылыкъ ишинде да керти жолдан таймагъанды, кишиден таянчакълыкъ да излемегенди.

КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан.

21 март – Поэзияны битеудуния кюню

Акъ сёз – жюрекни дарманы

Поэзияны кюню – ол ахшылыкъны, ышаннгылылыкъны, жюрек жапсарылукъну туугъан кюнюча бир ажайып шартды. Бизни халкъыбыз не заманда да ич сырын, махтауун, къайгъыларын, башха тюрлю-тюрлю сезимлерин, назму сёзге тизип, анга макъам тагъып, алай ачыкълагъанды дуниягъа. Акъ сёз деп да андан атагъанды, баям, поэзиягъа.

Биз бюгюн назмучулукъну уллу юлгюлерине Къзимни, Къайсынны, Танзиляны, Керимни, аны ызындан келгенлени чыгъармаларын санайбыз, ала бла ёхтемленебиз. Ала уа неге таяннгандыла, жюрек къайгъыларын – къууанчларын, жарсыуларын да айтханда? Бек биринчиден, халкъ чыгъармачылыкъгъа. Хау, алагъа Пушкин, Лермонтов, башхала да эттегенди устазлыкъ, алай а аланы юслеринден зат да билмегенле окъуна айтхандыла таулу жырчыла сырларын. Айтхандыла, аланы ата-бабаларыча, нарт тарухланы къурагъан эртегили таулулача.

Бизни, къарачай-малкъар халкъны, бек уллу ниет байлыгъыбызны сакълагъан нарт таурухла – дуния сукъланнган эпос да мингле бла жылланы, бир тёлюден бирсине ёте, халкъны эсинде назму тил бла айтылгъаны ючюн къалгъанды – адам эси сёзде да тизгинликни излейди да, аны ушашдырыу, бирча ёлчемли айтылада табады.

Бюгюн малкъар поэзия къаллай бийиклеге жетгенини юсюнден айтдыла, аны айныу жолун тинтедиле, тенглешдиредиле, илму ишле жазадыла.

Жарсыугъа, ахыр жыллада малкъар тилде назму жазыу бек акъырын атламла бла барады, кёпле орус тилге кёчгендиле. Жангы оюмла аз тюбейдиле назмулада. Болсада поэзияны тутуругъу, аны алгъа элтген ючю – ол жангы суратлау мадарла, жангы шартладыла. Бу излемге да къарамай, назму жыйымдыкъла чыгъарады хар сюйген, кесини энчи сезимлерине жол ызлай. Ол да аман болмаз. Баш тутдурмагъан поэзиядан ёнгелеп, тынгылап тургъан фахмула да бардыла. Алай а айтылыр сёз айтылмай къалмайды. Байсолтанланы Шахидат Жангы Малкъарда жашайды, школда ишлейди. Ол ата журтха сюймеклигин, ич сезимлерин да салгъанды назмуларына. Байчеккуланы Ильяс алыкъа жаш адамды. Кёнделенде 1-чи номерли школда окъуйду. Алай а аны назмулары теренликлери, философия магъаналары бла эс бурдурадыла кеслерине. Иттийланы Ирина, ол бизнес бла кюрешеди, суратлау жаны бла эс бурурча жазады. Минги тау анга акъ тонлу бачамады, туманла чюй тёппелеге чырмашадыла, суула бурма жолла бла барадыла... Такеллик да барды алада...

Бюгюн малкъар поэзияны юп тургъан заманыды дегенле бардыла. Уяныр. Алай боллугъуна ма бу назмула шагъатдыла.

МУСУКАЛАНЫ Сакинат
хазырлагъанды.

БАЙСОЛТАНЛАНЫ Шахидат, Жангы Малкъар эл.

Ата журтум

Ата журтум – Малкъарым.
Ангым, тиним, акъылым,
Мени къаным, сагъышым,
Тилеклерим, алгъышым.

Сени бийик тауларынг,
Сени шаудан суулларынг,
Къарлы, кыырлы башларынг,
Къая кибик жашларынг.

Субай, назы къызларынг,
Ариу жазыгъ, къышларынг –
Бары да саугъа манга,
Аперим Малкъарыма.

Къартларыбыз – ийманлы,
Юйю, жери – къыйматлы,
Керчиле адетге,
Аперим миллетиме!

Ариу болуп кёрюрю,
Узакъ болуп ёмюрю,
Халкъым турсун ма алай –
Тилин, адебин сакълай.

Жетип келген жаш-къушла,
Кёп игиликле кёоша,
Бирликдеди деп тирлик,
Жашасала бригиги,

Намыс, намыс да анда,
Ызларыкъдыла жолла,
Бизни таба, Малкъаргъа,
Халкъым барырча алгъа.

Мен сеникиме

Мен сеникиме, жангыз да сени,
Тас этме, тилейме, тилейме, мени...
Сындырма, жарсытма мени, кесинги,
Кюйдюрме жанны, анга бур эсинги.

Аллах буюруп, тюбеттенги бизни,
Юйюр да эттенди ма экибизни.
Насып да, намыс да бергенди алай –
Жетерча толу сау эки дуниягъа.

Жарыкъды, жылыды, толуду юйюнг,
Арбаз балалыды, игиди кюйюнг.
Тас этме, тилейме, тилейме, аны –
Аллах чомартлыкъ этген насыбынгы.

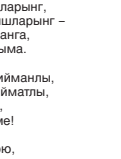

БАЙЧЕККУЛАНЫ Илияс, Кёнделен эл.

Кюзгю

Биргеме жиляй эсе кюзгю,
Жокъду деп къалай айтхын жаны?
Не къадар адам кёрюп тёздю,
Жарыгъы ёчюлмеди аны.

Солургъа сюе болурму ол?
Не махтау излеймиди бирде?
Муратха излеймиди ол жол?
Берилипмиди бир ниетге?

Айтыргъа сюемиди бир зат?
Фахмулукъ сыйлымыды анга?
Ол жырлай билемиди азат?
Болушлукъ излеймиди жанга?

Сакълыкъны излеймиди бирде?
Ариулукъ тутамыды эсде?
Чачылып, сынармы кесекге,
Бирлеге не кечмей, не кече?

Бирлени кёремиди ангын?
Танскыкълап турамыды, сюйюп?
Адамны анга ушагъаны –
Жашауу эм кеттени кюйюп.

Сюймеклик

Сыйрыйна мудах жыргъа салып,
Ёмюрлюк сюймекликни айта,
Къарасанг а, дунияны алып,
Ажайып дуниягъа къайта,

Не Ромео, не Джульетта жокъ,
Шекспири алайды жазгъаны.
Жюреги болуп къалгъанда бош,
Ол жюя болмаз да азланы.

Мушкетёр - рапирасыз да эр –
Сермеше чыгъады алжаусуз.
Жомакъла, кесинг къара да, кёр,
Ненчасы бар, айтчы, алдаусуз?

Сюймеклик келемиди сырлы
Бир кере? Анга жууап ачыкъ.
Жырларгъа боламыды жырны
Жырларгъа сюйген, ёнсюз жазыкъ?

Хар кимни да барды айтыры –
Сюймеклик тарых бетли бир зат.
Таурухну алайды батыры -
Налатдан, насийхатдан узакъ.

Жашарыкъ сунгнанды сюйгени
Ансылай, жангыз кеси жерде.
Ма аны ажымлы ёлгени
Кийирир деп билмейин кёрге.

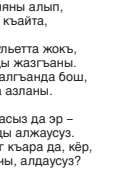

ЖАШУУЛАНЫ Темирлан, Нальчик шахар.

Къыйынды жашау

Алай да къыйынды жашау,
Таугъа ёрлегенча жаяу,
Суну да баргъанча ёрге,
Хорлатмай аны кючюне.

Бютюнда болады къыйын,
Жалгъан нёгерни ниетин
Танымай къалып кёзюнде,
Артда эшитсенг сёзюнде.

Тиеди ауур атламынг,
Болады мутхуз къарамынг,
Танымай къойсанг жаулукъну,
Аны бла булгъап дослукъну.

Алай да къыйынды жашау,
Сейир да болгъанды жашау:
Адам адамны батдырып,
Излейди, табады ашау...

* * *

Тюйсе да жауун жерни,
Ханс кёгереди.
Бюксе да жел терекни,
Ол кериледи.

Адам улусу, къаугъа –
Жауунча, желча.
Бойсунма жарсыулагъа:
«Эр эди!» – деча.

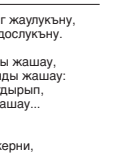

ИТТИЙЛАНЫ Ирина, Къашхатау эл.

Анама

Анамы къоллары
Ийлеген гыржынны
Татыуун алышмазма балгъа.
Анамы барлыгъы,
Аны жан саулугъу
Насыбымды, къууанчды манга.

Кюнюмю жарытхан,
Дуния танытхан,
Багъалы анам, сенсе, жаным.
Жарсыулу кюнюмде
Кёлюмю жарытхан
Тынчлыкълы кечем эмда тангым.

Мен - эркин ёсген къыз,
Мен балангма сени,
Жаяргъа сюйген, къушча, къанат.
Бар ахшы муратым
Аллымдады деген,
Жасагъан эм тутхан аманат.

Ёмюрлюк къаяда,
Къарамым ийнакълап,
Атынгы мен жазама сени.
Санга кёп ахшылыкъ
Эм саулукъ багъышлап,
Алгъышлайма кюнню, кечени.

Акъ тонлу бачамабыз

Бетлерингде чыпчыкъ ётмез ауушла,
Чууакъ кёкде къуш къанатлы тауушла,
Эки башлы бачамабыз – Минги тау,
Ёхтем этген таматабыз – Минги тау.

Дуниягъа белгили акъ тонлубуз,
Чууакъ кёкге жууукъ этген жоллубуз,
Къысылышып санга кёп уаакъ таула,
Этегингде жашайдыла таулула.

Чыранлада, къая ыранларындга
Чюй тёппелеге чырмаша туманла,
Тик сыртлага отлайдыла кийикле,
Дарман суудан толудула бийикле.

Санга кесин тансыкъ этген миллетим
Жашап турсун, тюрленмейин иннети,
Этегинге къысып, берминг къудурет,
Мындан ары минг жылланы
монглукъ эт.

Архивден

Бир ниетлиликни кючю

Уллу Ата журт урушда Хорлам ючюн битеу совет халкъ бирча къазауат этгенди: фронтда, тылда да. Къабарты-Малкъарны жамааты да, битеу къыралча, «Хар нени да фронтха, хар нени да Хорлам ючюн!» деген чакъыйы бла жашагъанды.

Ма алай бла туугъанды «Ординнге тийишли Къабарты-Малкъарны колхозчусу» атлы танк колоннаны къураргъа башламчылыкъ. Бу иш республика немисли душмандан эркин этилгенден сора къысха заманда болгъаны бютюнда сейирди. Коммунист партияны республикада обкому 1943 жылда 13 январьда ол жаны бла бегимни къабыл кёргенден сора, адамла кеслерини файдаларын, солуу кюнледе ишлеген хакъларын фронтну кереклерине жыйып башлагъандыла.

КъМР-ни Архив службасы аны бла байламлы документлени ачыкъ этгенди. Алада жазылгъаныча, 1943 жылда февраль колхозчула Госбанкга 7 500 000 сом салгъандыла. Мартда энтта анга 5 180 000 сомну кёошханды. Алай бла танк колоннаны къураугъа 12 680 000 сом жыйылгъанды. Аны ючюн а республиканы халкъы баш главнокомандующийни ыразылыгъына тийишли кёрюлген эди.

Танк колоннагъа ахча жыйыуну юсюнден документледен биринде (ол 1943 жылда 16 январьда жарашдырылгъанды) Шалушка элни «Красный Восток» эл мюлк артелини колхозчулары ахчаны къысха заманны ичинде жыяргъа чакъырыу этедиле. «Фашистле бизни жерибизде этген къужурлукъланы эсинге тюшюрген да къыйынды. Тылда ишлегенни хар бирини да баш борчу – Къызыл Аскерге Ата журтубузну душманладан эркин этерге болушургъанды. Тамбов областлы колхозчуланы юлгюсюнде биз да ахчабызны «Орденли Къабарты-Малкъарны колхозчусу» танк колоннаны ишлетиуге берирге оноу этебиз...»

Жыйылыуда биринчи болуп, колхозну башчысы Х.Бирсов сёлешген эди эмда колоннаны къураугъа кесини юч минг сомун салгъанды. Аны ызындан Шалушканы Эл советини башчысы А. Кужов да аллай бир ахча къошады, колхозчу Х. Каширгов – беш минг, П. Кучменов бла А. Карданов ючюшер минг, 75-жыллыкъ М. Амшоков бла Х. Кучменов мингишер, Л. Апажев, Б. Каширгов эм Т. Юанов а минг бла беш жюзюшер сомларын кёошхан эдиле.

«...колхозну правлении аллында хар кюн да адамла сюелип, ахчаларын бередиле. 12-15 январьда 62300 сом салыннганды. Ахча жыйыу андан ары барады»,-деп жазылады документде.

Нальчикни тери ийлеу заводу да фронтха болушлукъгъа битеу кючню салгъан эди. Архив документде аны юсюнден былай айтылады: «1943 жылда 16 январьда заводну ишчилерини жыйылыуу болгъанды. Анга келгенле барысы да колоннаны къураугъа къатышыргъа бирча ыразылыкъларын билдиргендиле. Ахча жыйыу ол кюн окъуна башланнганды. Ишчиле кеслерини ахчаларын саладыла... Къырал банкга 5310 сом берилгенди».

«Социалист Къабарты-Малкъар» газетни 1943 жылда 20 январьда басмаланнган номеринде танк колоннаны ишлетиу жумушлагъа Нальчик районну ишчилери къатышханларыны юслеринден быллай шартла бардыла: «Немисли ууучлаучланы зорлукъларын, адамланы ёлтюрюулени, тонауланы сыртларында сынагъан адамла къыралгъа, Къызыл Аскерни кючлеуге болушлукъ этиуню кёллери кётюрюп бардырадыла, туугъан журтубуз къысха замандан эркин этилир ючюн.

Нальчик районну колхозчулары бир ыйыкъны ичинде танк колоннаны къураугъа 623 000 сом, Натранны колхозчулары 200 500 сом, Экинчи Чегем – 100 000 сом, Урван – 90 000 сом, Герменчик – 89 000 сом салгъандыла....»

Ишчиле эм колхозчула бла бирге бу сыйлы ишге устазла, окъуучула да къатышхандыла. Майскийни орта школуну башчысы Г. Езерский 1943 жылда 26 февральда «Социалист Къабарты-Малкъар» газетге быллай шартланы белгили этгенди: «Майскийни орта школуну устазлары танк колоннаны къураргъа ахчаланы берирге деген чакъыруугъа ыразылыкъда тюбегендиле. Къысха заманны ичинде Къырал банкга 1475 сом салыннганды. Къызыл Аскерни 25-жыллыгъына жоралап, окъуучула аскерчи бёлюмлеге 2 минг сом багъасы саугъала ашыргъандыла. Жаландан 8-чи класс 850 сомгъа саугъала жыйгъанды».

Алай бла 12 мартда республиканы халкъы 12 680 000 сомларын салгъандыла танк колоннаны къураугъа.

«...республиканы колхозчулары социалист эришиуле къурайдыла, ала къыралгъа бла фронтха аш-суу, промышленный товарла берирге хазырдыла, гитлерчи душманны жокъ этиу сагъатны жууукълашдырыргъа сюедиле...»,– деп жазылады «Социалист Къабарты-Малкъар» газетни 1943 жылда 9 мартда басмаланнган статьясында.

ТИКАЛАНЫ Фатима
хазырлагъанды.

Социал фонд

Тёлеулени – жорукълагъа кёре

Россейни Социал фондуну Къабарты-Малкъарда бёлюмю аналыкъ ючюн берилген ахчаны хайырланыу бла байламлы жангы жорукъла кийирилгенинден сора 503 тилекге къарагъанды.

Алагъа кёре республикада 53 юйюр аналыкъ ахчаны ай сайын алып башлагъандыла, аладан 38-не ючю жыллары толмагъан хар сабий ючюн пособие тохташдырылгъанды. Эндиге дери ол ахча ай сайын жангызда бир сабий ючюн берилгени, жангы жорукълагъа кёре уа, аны талай сабий ючюн алыргъа боллукъду, алай аланы хар бири ючюн заявление толтурургъа керекди.

Быйылдан башлап бу тёлеуню алгъанланы санына кёошула барлыкъды. Ол регионда сабийге жашау этерге керекли ахчаны эм аз ёлчеми къаллай бир боллуганына кёре тергеледи.

Аналыкъ ахчадан ай сайын берилген пособияны файдалары инсаннга жашау этерге керекли ахчаны эки къатлы эм аз ёлчемине жетмеген юйюрле алаллыкъдыла, аланы мюлклерине, урунгнанларына бла къалгъанларына къаралмайды.

Эсгертиу: юйюр аллай пособияны ай сайын ала тургъанлай, дагъыда бир кереге бериулиучю тёлеуге заявление жазса, биринчини тохтатыллыкъды. Ол аха жангыдан келип башлар ючюн, къырал жумушланы порталында, Кёп жумушланы тамамлагъан аралда неда фондну клиент службаларында заявлениясы энтта хазаргъа тюшерикди.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Биз биргебиз

Бу кюнледе Искусстволаны Шимал-Кавказ къырал институтунда (СКГИИ) кишиликни дерси ётгенди. Аны КъМР-ни регионда «Патриот» эм «Аскер къарындашлыкъ» жамаут организацияла къураргъанды. СКГИИ-ни проректору эм «Патриот» биригиую КъМР-де бёлюмюню таматасыны орунбасары Эфендиланы Фуад: «Быллай тюбешиулени жаш тёлю жигит жерлешлерин танырча, аладан тюз юлгю алырча бардырыгъа керекди. Ол себепден жамаут биригиу къысха заманны ичинде кишиликни дерслерин республиканы аслам билим бериу юйлеринде ётдюрлюкдю», - деп билдиргенди.

Насийхат сёзле, шарт юлгюле

Тюбешиуге жазыучу, журналист Османланы Хыйса да сыйлы къонакъча чакъырылгъанды. Аны «Жашладан хапар айтыгъыз» деген китабы бир кишини да сансыз къоймагъанды. Анда 20-чы ёмюрню ал кезиуюнден башлап эндиге дери болгъан къазаватлагъа, ол санда орусяпон, афган, Экинчи Дуния урушлагъа да, къатышхан таулы жашланы юслериндене айтылады. Сабийлерин Уллу Ата жут урушха ашырып, артха уя бири да къайтмай къалгъан кёп юйюр болгъанды. Аллай жарсыулу къадарлы юйюрню юсюнден Хыйса да кесини китабында жазгъанды.

- Огъары Чегем элден бир тиширыуну беш жашы бла къызы болгъанды. Къызы эрге чыкъгъанды, жашла уя барысы да фронтха кеттендиле. Немислиле бла къанлы къазаватдан аладан бири да къайтмагъанды, киеую да душман бла уруш эте ёлгенди. Андан ана кёчгюнчюлюкге тюшгенди. Ызына къайтхандан сора уа, кесини эски юйючгюнде жашагъанды. Орамгъа чыгъып адам кёрсе уа, жашладан хапар айт, деп тилеучю эди. Бу хапаргъа тынгылап, мен китапха ол атны бергенме, - дегенди Осман улу.

Хыйса бу китабы ючюн энчи саугъагъа тийишли болгъанды, Гелястанланы Барасбий аны «Тарыхны сакълагъаны ючюн» майдал бла белгилегенди.

Къабарты-Малкъарда эки минген аслам жаш Украинада энчи аскер операцигъа къатышхандыла. Жюзге жуукъ аскерчи кызыл майдалла бла саугъаланнгандыла. Аладан бири, Кишиликни ординде тийишли болгъан Хавлачев Алан, тюбешиуге келип, жаш тёлю бла ушакъ бардыргъанды.

- Къыралны чегинде аскер борчубузну толтура тургъанлай юсюбюзге чабыуул этилгенден сора нёгерлеримден кёпле жаралы болгъандыла. Мен бла экеулен, жаралыланы машинагъа жетдирип, алып бара тургъанлай, энтта да атышыу башланнганды. Минометла бла атдыргъан кезиуде ауур жаралы болгъанма, - деп билдиргенди Алан.

Гелястанланы Барасбий а, жаш адамлагъа айланып: «Бизни нарт сёзлерибизден, жырларыбыздан ёмюрледен келген насийхат, бек биринчи, ананы бла атаны намысын бийикде тутууду. Ол алай болса, Ата журтха сюймеклик, халаллыкъ, чомартлыкъ да андан чыгъады. Ана-атаны намысларын, даражаларын тюшюрмегенлей, жол узуну эте билселе, жаш тёлюге – аперим», – дегенди.

Тюбешиуде СКГИИ-ни патриот акциялагъа тири къатышхан студентлерине грамотала берилгендиле. Ахырында сыйлы къонакъла жаш адамла бла бирге институтну арбазында суратха тюшгенди.

ХОЛАМХАНЛАНЫ Алима.
Суратла авторнудула.

Билим

Тийишли онгланы къурай

Россейде «Билим бериу» миллет проектни чеклеринде «Доброшкола» федерал проект 2019 жылда къуралгъан эди. Ол салулукълары эмла айныулары бла байламлы энчиликлери болгъан сабийлеге школда бирси жашчыкъла, къызчыкъла бла бирге окъургъа, къол хунерге тюшюнюрге да коррекцияды эмда тёрели битеулю билим берген мектеплеге бла садиклеге деп жарашдырылгъанды.

Бизни республикада эндиге дери «Доброшкола» арала тёрт жерде: Нальчикни биринчи номерли школ-интернатында, Прохладный шахарны, Приближная эмда Заюково элледе къуралгъандыла. Андан сора да, аллай жерле Сабийлеге психология-медицина-социал жаны бла эс бургъан арада, Нальчикде санаторий-чегет школда ачаргъа белгиленеди. Бу жумушла барысы да «Шёндюгюлю мектеп» деген федерал проектни жашауда бардырыу бла байламлыдыла. Сагъынылгъан проект 2024 жылгъа дери созулукъду.

Анда асламысында сабийлеге, бютюнда саулукъларындан къыйналгъанлагъа, жаланда билим бергенден сора да, аланы артда жамауат ичинде жашауларыны, къадарларны къалай боллукъларына, ала кеслерине бла кечиндирирча усталыкъ, башхача айтханда уя, къол хунер табарларына бегирек эс бурулады. «Доброшкола» араланы ачылгъанларыны хайыры бла къуралгъан онгла мектеплеге жюроялмагъан жашчыкъланы бла къызчыкъланы да дистанцион халда хунерге тюшюнюрге амал берликдиле. Бюгюнлюкде бизни билим берген махкемелерибиз да, башхаладан артха къалмай, быллай проектлени, аланы себепликлери бла чыкъгъан онгланы хайырланнганлары, сёзсюз, ахшы шартладан бириди. Белгилегенибизча, сабийле кеслери жаратхан зат бла кюрешедиле, ишчи усталыкъларгъа тюшюнедиле.

Алайды да, араланы мастерскойларында сабийле сурат алыргъа, видеосъёмкала, мекямлагъа ремонт этерге, быстыр тигерге деген хунерлеге юйренедиле. Бу проектни башламчылары да быллай усталыкъладан ангылаулары болгъанла жашауда кеслерини башларын кечиндирирча иш тапмай къалмазлыкъларына ышанадыла.

Нальчикни сагъынылгъан интернат школуну юсюнден энчирек айтсакъ, алада дистанцион халда токъсандан аслам окъуучу билим алады. Бу мектепни «Мекямны жумушларын жалчытхан ишчи», «Тигиу иш» мастерскойларына, окъуу эмда сабийле бла энчи дерсле бардыргъан кабинетлерине, китапханасына да сегиз миллион сом чакъылы ахчагъа жангы оборудование алынгнганды. Республикалы бюджетден ырысхыгъа уа тогъуз отоу, ол санда юч мастерской да, коррекциялы окъутуу бардыргъан кабинетле, библиотека да биогюннгю сурамлагъа тийишлиликде талландырылгъандыла.

Сагъынылгъан проектни мураты билим бериу махкемелени инфраструктураларын игилендирируню юсю бла, башхача айтханда уа, шёндюгюлю оборудование бла жалчытып, окъутууну эмда юйретиую игилендирируню жангы амалларын бла онгларын къурауду.

ТРАМЛАНЫ Зухура.

Тюшюндюрюу

Сайлауларыны ал атламлары

Нальчикде экинчи номерли лицейни быйыл бошарыкъ жашла бла къызла республиканы эмда къыралны вузларына кирирге хазырланадыла. Аланы араларында жашауларын саулукъ сакълау бла байламлы этерге сюйгенле да аламдыла. Врач усталыкъны сайлагъан эм иги окъуучула муратларына бютюн бек тюшюнюр ючюн шахарны клиника больницаларына барып, алада болумну кеслери кёзлери бла кёрдиле.

Бу суратдагъы жаш адамланы къууму 2-чи лицейни 11-чи классыны окъуучуларыдыла. Ала бу жол биринчи номерли шахар клиника больницагъа келгендиле. Алагъа саулукъ сакълау учреждениясны бёлюмлерин кёргюзтедиле, врачла къалай ишлегенлери, медсестрала къаллай жумушланы тамамлагъанлары бла шагъырейлендиредиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Жаш тёлю

«Футбол – мени къадарымды»

Газет окъуучуларыбызны «Спартак-Нальчик» спорт клубну футболдан жаш тёлю къауумну капитаны Жаболаны Зауурбекни жашы Исмайыл бла шагъырей этерге сюеме. Анга жаланда 16 жыл толгъанды, алай спортну бу тюрлюсю бла кюрешгенли он жыл болады, уллу жетишимле да болдургъанды. Тюрлю-тюрлю эришиуледе «Эм иги футболчусу» бла «Эм иги къоруулаучу» деген атлагъа тийишли болгъанды. Андан сора да, онтёрт матчны аллындан ахырына дери ойнап, Юг зонада алышынмагъан футболчуланы тизмесине киргенди. Бюгюн ол бизни ушакъ нёгерибизди.

- Исмайыл, футболгъа эсинги энчи нек бургъанса?

- Сабийлигимде телевизоргъа къарай, футболдан чемпионатны бара тургъанын кёргенме. Анда Серхио Рамосну фахмусу мени сейирге къалдыргъанды. Андан сора атама, анама кесими футболда сынагъра сюйгеними билдиргенме. Ала да, мени умутум толуруна себеплик этип, алты жылымда «Спартак-Нальчик» профессионал футбол клубха бергендиле. Андан бери анда ойнагъанлай турама,бу спортха сюймеклигим андан да бек ёсгенди, командамды да алышдырмагъанма.

- Алай бла, атанг бла ананг санга билеклик этгенлей турадыла.

- Хау, ала башлагъан заманнымда, шёндю да къарыууму, заманымы да берип кюрешген ишимде не зат бла да себеплик этедиле, кеслери да футболну бек сюедиле. Ойнагъан кезиуюмде угъай, жараулаймыла окъуна, онг болса, келмей къалмайдыла. Ани ючюн алагъа бек ыразыма.

- Умутунг жашауунгу футбол бла байларгъамыды огъесе аны жаланда сабийлик муратхамы санайса?

- Алгъадан окъуна жашауууму футбол бла байларгъыма ишексиз эдим. Шёндю да, алай сунама. Ол мени къадарымды. Баям, бир башха затха сейири болурму эди деп, атам, анам да тюрлю-тюрлю къошакъ дерслеге элтгендиле, алай жюрегим бир башха затха тартмагъанды. Спортха кертичилей къалгъанма.

- Спорт жолунгда кесинг белгилерча оюн къайсы болгъанды?

- Бу магъаналыды, мында уа артыкъ къыйын салмасам да жарарыкъды, деген оюнум болмагъанды. Хар бирине да кёлюм бла хазыранып, битеу къарыууму салыргъа кюрешеме. Шуёхлукъ тюбешиу болсун, финал болсун- барысына да ахыр оюнумача къарайма. Командамы хорламгъа келтирсем, кесиме жаланда ол заман ыразы болама.

- Биринчи тренеринг ким эди?

- Футболну жорукъларына тренерле Шаков Ашамаз бла Дзахмишев Марат тюшюндюргендиле. Шёндю уа Кушхов Аскер юйретеди. Мен аланы барысына да ыразыма, уллу ыспас этеме. Аланы сокъурандырмазгъа кюрешеме.

- Кесинги командангы юсюнден а не айталлыкъса?

- Хар команда кесича энчиди, бизники да алайды, дерге боллукъду. Шёндю мени бла бирге алты жылны юйренген жашла ойнайдыла, ала керти тенглерим, нёгерлерим болгъандыла. Жангы келгенлени да къауумубузгъа ыразы болуп къошабыз. Не болумда да бир бирге болуллукъ, себеплик этерге кюрешип, къарындашлача жашайбыз. Арабыз алай иги болгъанында, баям, тренерибизни къыйыны уллуду.

Оюнда уа хар жаш да кесини хунерин кёргюзтеди. Хорлам ючюн барыбыз да бирча къадалып кюрешебиз. Жангылычла болсала уа, аланы бирге тинтип, жангы матчха алай чыгъабыз.

- Эм къыйын оюнунг къайсы болгъанды?

- Хар бири да кесича къыйынды десем, ётюрюк айтмам. Былтыр биз жаш тёлю футбол лигагъа чыкъгъанбыз. Ол а алгъа уллу атламды. Кесибизге спортну бу тюрлюсюню кёп энчилигин ачханбыз.

Эм къыйын матчладан бири уа Дагъыстанда Лев Яшнин атын жюрютген академия бла болгъанды. Аны телевидение да кёргюзтгенди, даурбасла, хар жерде камерала, трибуналада къараучула - барысы да алай сейир кёрюннгендиле. Тынч а тюйюл эди – жел уруп, жауун жауып, майданда суу жыйылып... Алай биз, хунерибизни, бирлигибизни кёргюзтюп, къаршчы команданы 2:0 эсеп бла хорлагъанбыз.

- Эсингде къалгъан сейир болум.

- Ала кёпдюле. Алай бири уа эсимден кетмейи - баш стадионубузда Астраханьдан команда бла ойнагъанбызы. Биринчи таймдан сора эсеп алыкъа 0:0 эди. Экинчисинде уа, терс оноу этип, бизни къууумдан бир жашны кетерип, азыракъ къалабыз. Алай, абызырамай, кесибизни къолгъа жыйып, ол ачыуубуз бла командагъа гол ургъанбыз, кеси къабакъларыбызгъа уа топну жибермегенбиз.

- Жашау жоругъунг недеди?

- Не болумда да тюнгюлмезге, алгъа барыргъа!

БАЛЛИЛАНЫ Алима.

Тинтиу

Солургъа келгенлеге таплыкъгъа

МТС компанияны специалистлери, GeoEffect аналитика платформаны болушлугъу бла тинтиу бардырып, тау-лыжа спортну эмда сноубордну жаратханга, саулай Шимал Кавказда бегирек да Къабарты-Малкъаргъа сюйюп келгенлерин билгендиле. Бизни республикада жашагъанла уа Минги тауну этеклеринде бир кюннге чыгъып солуучуларын эмда Ставрополь крайда курортлагъа барыучуларын тохташдырургъандыла. Ол бары да озгъан къышда болгъан ишледе, деп билдиргенди КъМР-ни Цифралы айнытыу министерствосундан.

Компанияны экспертлери 2022 жылда биринчи декабрьден башлап, быйыл 28 февральгъа дери жыйылгъан информацияны тинтгенди. Ызы бла аны аллындагъы жылда ол кезиу бла тенглешдиргендиле. Приэльбрусьыны кёбюсюнде Ставрополдан, Краснодардан, Шимал Осетиядан, Дагъыстандан, Дондагъы Ростовдан эмда Москвадан келген туристле сайлагъандыла. Аланы асламысы 20-30 - жыллыкъ эр кишиле эдиле. Жашаргъа уа, биринчиден – Чегет, ызы бла уа Азау талаланы къатларында къонакъ юйледе сюе эдиле. Ёзенде уа Нальчикде ара паркда кёпле болгъандыла. Орта эсеп бла алып тергегенде, кёнакъла бизде юч неда андан асламыракъ кюн тургъандыла.

Республикада жашагъанла да, айтханыбызча, Приэльбрусьыгъа къысха заманнга бара тургъандыла. Кеслери да кёбюсюнде бир кюннге. Пятигорскда, Железноводскда курортлада да кёпле болгъандыла.

«Къабарты-Малкъарны курортлары къыш кезиуде тыш регионладан кёп къонакъ алыучудула. Ала кимле болгъанларын эмда аланы санын тергергге уа GeoEffect платформа болушады. Туристле интернетни женгил хайырланырча биз, аллай тийреледе телекоммуникация оборудованияны жангыртабыз, энтта да станцияла орнатабыз. Озгъан кезиуню аллында, сёз ючюн, Минги тауну этеклеринде интернет эки кереге терк ишлеп башлагъанды, 4G связьны хайырындан а телефон бла энди тауну тёппесинден окъуна сёлеширге боллукъду», - дегенди МТС-ни Къабарты-Малкъарда бёлюмюню башчысы Залийханланы Эльдар.

УЛБАШЛАНЫ Мурат
хазырлагъанды.

КъМР-ни Маданият министерствосуну, «КБР-Медиа» ГКУ-ну, КъМР-ни Журналистлерини союзуну, «Кабардино-Балкарская правда», «Адыгэ псалъэ», «Заман», «Горянка», «Советская молодёжь» газетлени, «Литературная Кабардино-Балкария», «Ошхамахо», «Минги-Тау», «Солнышко», «Нур», «Нюр» журналланы редакцияларыны, «Къабарты-Малкъар» ВТК-ны, «КБР-инфо» информация агентствону, «Эльбрус» китап басманы коллективлери

«КБР-Медиа» къырал казна учреждениясны «Къабарты-Малкъар» ВТК-сыны къабарты тилде «Адыгэ» бериулени редакциясыны баш редактору **БЕЕВА Салисат Ахмедовна** ёлгенине бушуу этгенлерин билдиреди эмда аны жууукъларына бла ахлуларына къайгъы сёз береди.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйи – **42-63-01**.
Баш редакторну орунбасарлары – **42-38-21**, **40-04-82**.
Жууаплы секретарь – **40-03-24**.
Секретариат – **40-93-62**. Корректорла – **42-63-52**.

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Политика эм право – **42-24-02**, **42-67-68**.
Экономика – **42-66-73**.
Культура – **42-66-76**.
Социал ишле – **42-75-82**, **40-59-18**.
Курортла, туризм эм спорт – **40-39-93**, **42-66-71**.
Окъуучула бла байламлыкъла жюрютюю эм жазылыу – **42-37-94**.
Энчи корреспондент – **42-68-72**.
Операторла – **42-66-85**, **40-28-97**.

Редакция авторлада **400** газет тизгинден (машинка бла жазылгъан **5–6** бет) кёпюю алмайды.

Газет Связьны, информация технологияланы эмда асламы коммуникацияланы ишлери жаны бла федерал надзор службаны (Роскомнадзорну) Къабарты-Малкъарда управлениясында **2016** жылда **19 декабрьде** регистрация этилгенди.

Регистрация номер —**ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893**

Газетни басмагъа "КъМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Издательство "Южный регион" ООО-ну типографиясында басмаланнганды.
Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Газетлени иелерине тандырыу ючюн КъМР-ни почта связьны федерал Управлениясы жууаплыды.
Телефонла: **76-01-21**

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплыды.
Телефон: **42-69-34**

Газет айлыкъда юч кере чыгъады – **геуюрге, орта, шабат** кюнледе.

Номерге графикге кёре
19.00 сагъатда къол салынады.
20.00 сагъатда къол салынгъанды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Байсыланы Марзият – дежурный редактор; Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия – жууаплы секретарьны орунбасарлары; Ахматланы Люаза (1,2-чи бетле), Безаланы Лида (3,4-чю бет) – корректорла.

Тиражы **1721** экз. Заказ № **563**

Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНЫ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5

электрон почта:
elbor_50@mail.ru